

Mircea Cărtărescu
LEPE TUJKE

prevedel Aleș Mustar

*Delii in Tudorju Jebeleanu,
prijateljema za vedno*

Draga bralka, ljubljeni bralec,
imelo me je, da bi na prvi strani te knjige napisal nekaj kot »Prepovedano ljudem brez smisla za humor«, vendar sem se takoj premislil, saj tovrstne subtilne aluzije rade vznejevoljijo tiste, katerim so namenjene. Pred slabima dvema letoma je prijateljica na začetku knjige v opozorilu zapisala »Prepovedano bedakom vsakršne sorte«. Posledično je nekaj predstavnikov prej omenjene vrste preskočilo njeno ograjo in ji poteptalo cvetlične gredice. Ker tisti brez humorja niso kaj dosti drugačni, se raje zadržim in jih ne zbadam po nepotrebnem. Nikomur ničesar ne prepovedujem, bi pa svoje vrle rojake vseeno iz vsega srca prosil, naj prosti čas preživljajo na primernejši način.

Tri zgodbe, ki sledijo v nadaljevanju, temeljijo na resničnih dogodkih in osebah. Je pa v njih dosti več fikcije, kot se zdi na prvi pogled. Kdor mi bo očital, da sem nekatera dejstva prenapihnil, mu ne bom zabrusil, naj se briga zase, ampak bom krivdo priznal z nasmeškom na ustih. Zgodbe sem malo priredil, jih mestoma naredil bolj komične, burleskne, včasih celo groteskne, ne da bi pri tem hotel komu kaj žalega. Malo sem se pozabaval na račun nekaterih, ki se bodo tu prepoznali, saj jih večina nastopa s pravim imenom ... vendar v enaki meri tudi na svoj račun. Upam, da nisem prestopil meje. Če sem, potem prosim odpuščanja, saj tega nisem storil iz krutosti ali

maščevanja, marveč iz želje, da bi se smejal in da bi okrog sebe zaslišal čist in pristojen smeh drugih. Tako v življenju kot tudi v umetnosti se vse manj smejimo in vse bolj preziramo smeh, čeprav se lahko na koncu definiramo kot živali, ki se znajo smejati ...

Vse zgodbe so bile najprej objavljene v reviji Sedem večerov in nosijo enak stilistični pečat kot pisanja, objavljena v podlistku. Skratka, zahvaljujem se reviji, brez katere te knjižice, v moje ali njeno dobro, nikoli ne bi bilo ...

Mircea Cărtărescu

Antraks

1.

Pred približno tremi leti me je nekega zimskega jutra po telefonu poklical direktor znane literarne revije. »Gospod Cărtărescu,« je rekel ceremonialen glas, kakršnega premorejo samo ljudje v letih, ki so nekaj časa preživeli v obdobju med obema vojnama, »na naš naslov je za vas prispelo pismo iz Danske. Ko utegnete, pridite, prosim, ponj k nam na Brezoianujevo.« Že v tistem trenutku sem utegnil. Sam sem bil doma in takoj se me je polotil nemir. To se mi zgodi vsakič, ko na mojo pisalno mizo leže umazana, depresivna svetloba bukareških zim. Oblekel sem se in zakorakal v vlago, ki je vladala zunaj.

Po bulvarju Kogălniceanu sem šel na trolejbus. Ker je bila samo ena postaja, se nisem mogel prevečkrat vprašati, čemu zaboga sem prav jaz prejel pismo iz Danske. Razen Hamleta nisem poznal nobenega drugega Danca na svetu. Izstopil sem pri McDonald'su enako začuden kot na samem začetku. Prečkal sem cesto in se napotil proti umazanim ruševinam (*arguably*) najgršega bulvarja na svetu in se od tam odpravil naravnost proti stavbi *Informacija*, kakor se ji je reklo v tistih časih. Ker se bojim starih dvigal, sem se po stopnicah, vrednih Ministrstva resnice, povzpел do zadnjega nadstropja veličastne stavbe, kjer sem na veliko presenečenje naletel na zanemarjene, turobne pisarne, kakršne najdeš v Hiši tiska. Tajnica mi je prinesla kuverto. Bila je velika, oguljena in mehka. Na njej je bilo poleg mojega imena in naslova revije tudi

po dolgem in počez z roko napisano še nekaj, kar ji je dajalo pridih ... bizarnosti, kuverte, ki se je izgubila na nevidnih poteh pošte in se vrnila tja, od koder je odšla, polna navedb »naslovnik neznan, umrl, ne prebiva na naslovu« itd. Zahvalil sem se in s kuverto pod pazduho odšel.

Na ogromnih stopnicah – kjer sem v črnem plašču (ki so mi ga naslednjo zimo ukradli na letališču v Münchnu), prelepem za možica tako majhne postave, kakršen sem, izgledal kot silhueta iz nemškega ekspresionističnega filma – sem se ustavil, da bi pismo odprl, a tega nisem storil, ampak sem pri medli svetlobi začel prebirati del tistega, kar je na njem pisalo z zavito pisavo šolarja, ki ima precej težav s psihomotoriko. Moje ime je bilo napisano čisto narobe, kar se mi ni zdelo prav nič čudno. Pred nekaj leti sem namreč na knjižnem sejmu v Leipzigu na ogromnem neonskem cilindru zagledal svojo fotografijo, pod katero je pisalo Mircea Scartarecu ... Čuden pa se mi je zdel napis po diagonali z enega vogala kuverte proti drugemu »*Why don't you sneeze?*«. Takrat me je prešinila zla slutnja. Naj kihnem? Čemu bi kihal? V grozi sem otipal oguljeno kuverto. V njej so bile reči raznovrstnih struktur, katerih mehkoča in gostota sta se spreminjali. Občutek sem imel, da na nekem mestu tipam vrečko z nekakšnim prahom ... Čutil sem, kako so me začeli peči prsti, in kuverta mi je padla na tla.

V tistih časih je vladala panika zaradi antraksa. Nedolgo po grozljivem dogodku enajstega septembra so neznani storilci v Belo hišo in Pentagon, pa tudi na

druge konce po vsem svetu, poslali kuverte z antraksom. Nekaj ljudi je umrlo, največ poštних uslužbencev, teroristov niso nikoli odkrili. Po televiziji so ves čas ponavljali, kako velika je ta nevarnost in kako zlahka lahko prideš do antraksa, kako ga mešajo z drugimi snovmi, da bi bil bolj hlapljiv, da bi se lažje širil ... Če takšno pošiljko vdihneš samo enkrat, je po tebi. Smrt zaradi antraksa ni prav nič lepa, pljuča se ti polnijo s tekočino, dokler se ne zadušiš, umiraš počasi, agonija traja nekaj ur.

Ni bila šala. Aluzija »Zakaj ne kihneš?« mi je postala popolnoma jasna. Kdaj človek kihne? Ko v pljuča vdihne prah, prašek ... V Bukarešti so se takšne reči že dogajale. Na enem od drevoredov v parku Cişmigiu se je pojavil bel prah in poklicali so policijo. Prišel je tudi župan, nekoč ladijski poveljnik. Postavil se je na vse štiri, si dal na prst nekaj prahu in potem še na jezik in na koncu razočarano vstal: »Samo moka je!«

Bedasto sem gledal kuverto, ki je pristala nekaj stopnic pod mojimi nogami. Prsti so me pošteno srbeli, kuverta je res imela veliko lukenj. Da se ni iz katerega od vogalov stresel prah? Ker je nisem mogel pustiti tam, sem jo pobral s papirnatim robčkom, ki sem ga (iz previdnostnih razlogov!) imel v žepu, in šel po stopnicah, kot bi v rokah nosil mrtvo podgano. Na srečo je šlo takrat mimo samo nekaj uslužbencev ali karkoli že so bili, ki so me samo sumničavo gledali ...

Kuverto sem vrgel v prvi koš, ki sem ga našel za razpadajočo dacio, parkirano na pločniku. Občutek sem imel, da so me začele peči tudi oči. Nemiren sem

se po debeli plundri odpravil proti domu. Roke sem si večkrat zdrgnil s snegom, toda zaman. Antraks je nedvomno že pronical v mojo kožo in začel pustošiti. Do večera bom morda že mrtev in pomodrel ... kako že gre tisti naslov? Vso pot sem si zamišljal, kako se bodo naslednji dan na kulturnih straneh časopisov razpisali o mojih zaslugah, pa tudi članke svojih prijateljev, ene bolj razžaloščene od drugih. Ker sem bil v sporu z Društvom pisateljev, sem vedel, da moje pare ne bodo v kakšnem posebnem prostoru. Tako ali tako si ne želim bogate krste, preprog in zastav, v tem se strinjam z Eminescujem.¹ Bolje venec iz šibja in nekaj kačjakov ...

A ni mi bilo usojeno, da bi tako zlahka vzel konec. Ko sem za seboj vlekel noge proti trgovini Angst (kako ustrezno ime v dani situaciji!), se mi še sanjalo ni, da se je dogodivščina šele začela.

1 Mihai Eminescu (1850–1889), romantični pesnik, ki ima v Romuniji enako veljavo kot pri nas France Prešeren. (Vse opombe so prevajalčeve.)

2.

Na bulvarju Kogălniceanu se je moj strah malo podel (dejansko ima človek eno samo življenje) in spet sem se začel spraševati, kdo bi mi lahko iz Danske poslal pismo z antraksom. Ob misli, kako je vse preprosto, sem se sunkovito ustavil pred kioskom s prestami in napolitankami. isto sem pozabil, da so mi samo pred dvema mesecema objavili esej v eni od danskih revij za kulturo, ki je v Romuniji imela svojo dvojčico, pri kateri sem prevzel dotično pismo. Potek dogodkov je postal jasen. Neki norec ali kriminallec je v njej prebral moja politična mnenja in sklenil, da takšen tip ne sme živeti. Domov sem prišel črnih misli in razburjen in Ioani, ki se je ravno takrat vrnila z nakupov, opisal dogodek, ki je kot no zarezal v najino ultrabanalno življenje *married with children*. Vstopila sva v drugo dimenzijo. Vdihovala oster avanturistični zrak.

»Stari, kako si lahko pustil pismo v košu, ali nimaš pameti? Lahko pride v roke brezdomcu ali radovednemu otroku, pa bo hudič ...« mi je rekla, ko sem si že peti zapored roke umival z milom. »Pa še tvoje ime je napisano!«

Na to pa res nisem pomislil. Hitro nama je postalo jasno, da morava pohiteti nazaj na Brezoianujevo po kuverto. e ni morda že prepozno. Iskala sva plastično vrečko in našla eno od založbe Humanitas, preverila, da ni kje kakšna luknja, vzela rolico selotejpa

in se odpravila ven. Na roke sem si dal par starih rokavic, ki sem jih po uporabi nameraval žrtvovati.

Tokrat sva šla na trolejbus, ker nisva smela izgublјati časa. Med nama je vladala mučna tišina. Spet me je začela srbeti cela dlan, v kateri sem držal kuverto. V desetih minutah sva prispela do zarjavele dacie, ki jo je podpiral koš za smeti.

»Tukaj je!« sem z roko skrbno segel v koš in s prsti v rokavicah prijel kuverto, na katero še ni nihče ničesar vrgel (bila je namreč zima in še kar zgodaj). Gospa, ki je stala nasproti, na stopnicah stavbe *Informacija*, naju je ves čas opazovala, saj nisva izgledala kot tisti, ki po navadi brskajo po smeteh, toda v današnjih časih nikoli ne veš ... Videla je, kako sva pismo pazljivo dala v oranžno vrečko, odprtino zalpila s selotejpom in kako sem jaz snel rokavice in jih dal v drugo vrečko. Ioana ji je namenila širok nasmeh, potem sva ji oba pokazala hrbet.

Spet sva bila doma in si ogledovala zapečateno vrečko. Tista z rokavicami je takoj pristala v jašku za smeti. Otipavala sva svetlikajočo se plastiko in si izmenjavala mnenja: »Ali tipaš, tukaj se mi zdi nekaj podobnega filcu ... tole pa bi moral biti papir ...« »Morda nama je nepridiprav napisal kaj ciničnega, nekaj v stilu smrtne obsodbe: *V dveh urah te bo pobralo ... ali pripravi se na pekel!*« Spraševala sva se, kaj naj narediva. Naj pismo kratko malo vrževa proč in vse pozabiva? Kam naj ga vrževa? Konec koncev bi ga enkrat kdo že odprl. Le kako bi lahko živel z mislijo, da so me napadli z antraksom, da se to lahko ponovi, kdove na kakšen način in kdaj ... Ne, stvar

je bila resna in odločila sva se, da kuverto odneseva na policijo.

Kaj takšnega se mi v življenju še ni zgodilo. V zgodbo sem vstopil z zasanjano nezavednostjo, s katero se napotiš proti operacijski dvorani, ko te je strah, pa vendar občutiš čudno radovednost, slo, da bi doživel kaj pomembnega. Napadli so me z antraksom. Odpravil sem se na policijo, da bi dal prijavo, kar v primerjavi z medlim meščanskim življenjem ni bila majhna reč. Verjetno se bodo o tem razpisali v medijih, da bi malo popestrili pejsaž.

Vedela sva, da ne moreva na najbližjo policijsko postajo v našem naselju, da si tovrsten primer zasluži boljšo usodo. Po Calea Victoriei sva se odpravila do veleblagovnice Victoria, saj sva vedela, da je zraven glavni sedež Policije. Na tleh je bila umazana plundra in spet je začel padati dež, pomešan s snegom. Tam je bil res sedež, le da je bilo prav vse zaklenjeno. Nikjer nisi mogel noter. Vratarnica spredaj je bila videti edini obljudeni kraj. Nisva imela izbire, napotila sva se do okenca in se izpovedala policistu brez kape. Tip naju je poslušal z odsotnim pogledom, tipičnim za čuvaje in postajenačelnike, ki buljijo vate kot v kak predmet. Do tistega trenutka je bral revijo, v kateri je bilo več fotografij kot besedila, nisem pa mogel videti, katero. Nič ni rekel, kot bi vsak dan poslušal zgodbe o antraksu. Premikal se je počasi, da mu ne bi odpadel niti kanček dostojanstva, in v takem ritmu je vzel telefon, zavrtel tri številke in rekel: »Halo! Si ti, Tudorică? Kako si, stari? Tale Faru nas je pa nalomu, kaj?« Po kakšnih petih minutah nogometnega

prerekanja je sledilo: »Če so pa tepci! ... Slišiš, tukaj so eni ljudje ... Naj bi dobili ... Neke praške ... Bombe! ... Letala! Ja, naj bi bila kuverta s prahom ... H komu naj gresta?« V nadaljevanju je za hip poslušal, potem pa prasnil v hijenski smeh: »Daj nehaj, no ... zdaj pa mi zares povej, kaj naj jima rečem?« Kakšnih deset minut je držal slušalko na ušesu, poslušal in pri tem prebiral revijo, ne pretiravam. Medtem sva midva z Ioano stala v plundri kot dvorna norčka. Obžalovala sva, da sva sploh šla tja. Nisva vedela, kaj bo šele sledilo ...

Tip je spet pogledal proti nama, ne naju, kot bi se pogovarjal s steno in se pri tem zelo trudil, da bi prikril svoj odpor in gnev do nesmiselne situacije, češ, kaj bi govoril steni. »Pojdita za vogal, na protiteroristični oddelek, in poiščita majorja Ghilduša.« Potem je za trenutek obmolknil, bilo je, kot bi zaslišal glas v supermarketu, ki pokliče koga, naj se zglesi pri blagajni številka dve. Že čez trenutek je bilo povsem jasno, da zanj ne obstajava več. Spet se je ves zatopil v branje fotografij iz revije.

3.

Šla sva za vogal, vsa besna zaradi ravnodušnosti tipa v vratarnici. Poslušaj: prah, bombe, letala ... V moje škornje je že prodrla mokrota, nogavice sem imel premočene in zmrznjene, samo še srečanje z majorjem Ghildușem mi je manjkalo. Če ne bi bilo ob meni Ioane, bi vse skupaj poslal k vragu, na koncu bi pismo vrgel v kak grm in pri tem tvegalo, da ga bo našel kak gospod Lăzărescu in ponjuhal katerega od vogalov. Ta zgodba mi ni in ni dala miru. Kaj če bi ga našel kak obnemogel brezdomec in bi zmrznil s kuverto z mojim imenom na prsih? »*A ni se spodobilo, da bi se trgovec, kot sem bil, kazal drugim s tipom z zaplatami ... Raje v keho, k furmanu!*«²

In na koncu sem v kehi tudi pristal. Kot pri Kafki sva šla tisočkrat gor in dol po ulici, ne da bi opazila vhodna vrata, nad katerimi je pisalo *Policija glavnega mesta* ali nekaj podobnega, pod tem napisom pa je bilo navedenih še kakšnih deset oddelkov, med njimi tudi Oddelek za droge in nedovoljene snovi. Vstopila sva v dvorano brez imena, v kateri bi lahko bila finančna uprava, kjer je že čakalo nekaj ljudi, starejši ali mlajši Romuni z izgubljenimi pogledi tistih, ki imajo opravka s policijo. Zelo seksi punca z imenom Andreea (to sem izvedel) je ravno v tistem trenutku zapuščala pisarno z umazanimi skodelicami kave na pladnju. »Še žal ti bo!« je za njo vpil nek tip, ki ga v pisarni ni bilo mogoče opaziti, potem se

2 Citat iz drame *Viharna noč* satirika I. L. Caragialeja (1852–1912).

je zmagoslavno po diagonali sprehodila po sobani, pri čemer so jo pospremili pohotni pogledi vseh navzočih, in izginila za drugimi vrati, kjer jo je pričakal priliznjen glas: »Andreea, loti se dela! Kaj pa si naredila Ursacheju? Da nisi ...« Loputanje z vrati je zadušilo preostanek pogovora. Spet je zavladala tišina. Počasi sva se napotila proti nekakšnemu okencu in vnovič povedala svojo zgodbo in spet vzela ven vrečko s kuverto ... Videti je bilo, da naju je tokrat tip za okencem jemal resneje, saj se je nagnil nazaj, ko je pod nos dobil antraks. »Počakajta na gospoda majorja Ghildușa, takoj pride dol.«

Čakala sva celo večnost. Da se ne bi preveč dolgočasila, sva se lotila opravljanja ljudi iz literarnih krogov, prihodnjih projektov, svetlejših ali temnejših napovedi o sinovi karieri glede na vrline, ki jih je pokazal pri svojih še ne dopoljenih treh letih. Ko sva počasi preresetala vse prijatelje in rešila prihodnost v naslednjih treh desetletjih ter malčku malodane uredila celo življenje (avtomehanic, računalničar ali nogometaš, v prostem času lahko tudi umetnik, če ga bo volja), še vedno ni bilo nikogar, da bi naju povprašal po prašku, s katerim se že toliko hvaliva. Vsake toliko je prišlo dvigalo, iz katerega je izstopil kak tip v kavbojkah in puloverju in s seboj odpeljal kakšne tri ljudi, ki so sedeli na klopi. Večerilo se je, vendar se za naju ni zmenil nihče. Ko sva že skoraj zadremala, se je prikazal visok mladenič z modrimi očmi, ki se je ustavil sredi sobe in z donečim glasom vprašal: »Kdo je tukaj z antraksom?«

Oba sva skočila na noge in v en glas zavpila kot v šali: »Midva!« Potem sva mladeniču sledila v dvigalo. »Sem major Ghilduș,« se nama je predstavil s precej človeškim pogledom (ne pozabite, da je to sledilo izkušnji s policistom v vratarnici). »Kar dolgo sem vaju pustil čakati, toda kaj moremo. Samo trije na celem oddelku, pomislite ... Saj sami dobro veste, koliko jih dela pri FBI. Na tisoče agentov za vsak najmanjši drek ...«

Še kaj bi dodal, vendar se je dvigalo ustavilo in v nadstropju smo izstopili na dolg, mračen hodnik. »Pojdita naravnost, potem levo, desno in spet desno, takoj pridem za vama.« S temi besedami je major Ghilduș izginil v mraku na hodniku, kot ga nikoli ne bi bilo. Razočarano sva se spogledala. Ali naju čaka večurno tavanje po metafizičnem gradu, kjer sva se prilepila na majorja Ghildușa kot zemljemerec K. na novega Klamma? Kakšne trikrat sva šla naravnost, potem levo, desno in še enkrat desno skozi brezosebna vrata in vsakič sva se vrnila naravnost pred dvigalo ... »Kaj bova zdaj? Naj še malo počakava ali greva?« je na koncu vsa obupana rekla Ioana in ravno v trenutku, ko sem ves nesrečen, vendar tudi z nekakšnim olajšanjem (kot takrat, ko greš k zobozdravniku in izveš, da je na dopustu) pritisnil na gumb dvigala, se je na koncu mračnega hodnika zaslišalo potegovanje vode v stranišču in kmalu za tem se je v temi materializiral major Ghilduș, ki si je s prsti popravljal pas na kavbojkah (major v kavbojkah? To je pa res čudno ... Toda v najini situaciji sva se zadovoljila s kakršnikoli majorjem ...). »Zakaj sta ostala tukaj? Ali vama

nisem rekel, da me počakata v pisarni? Ljubi bog ...« Potem nama je obrnil hrbet, kakor sva si zaslužila, in šel najprej naravnost in *desno*, ne levo, kot nama je rekel.

Sledila sva mu v gosjem redu, dokler ni odklenil in na široko odprl vrat velike in svetle pisarne, v kateri je nek moški z rdečo ruto okoli vratu in v progastem puloverju, potegnjenem čez zajeten pivski trebuh, na veliko nekaj razpredal po telefonu. Govoril je vznemirjen, reči brez vsakega smisla in prekipevajoče od veselja. Samo najin obžalovanja vredni položaj posrancev, katerima je antraks že prodril skozi gate, ki sta bila za povrh vsa mokra od ledenega dežja in izmučena od večurnega sedenja v čakalnici, naju je rešil pred njunim krohotom in neumestnim hihitanjem na kraju, ki je bil konec koncev vendarle policijska postaja.

»Koliko naj še zmečem v tvoja usta?« je rjovel možakar, ko je hodil gor in dol po sobi, kolikor mu je dovoljevala dolžina telefonskega kabla. »Tudi jaz sem človek. Ne morem več. Čisto sem uničen! Komaj še stojim na nogah, ti pa samo usta, usta, usta. Še zmešalo se mi bo zaradi tebe!« »Ta ženska me cele dneve gnjavi,« je nepričakovano nagovoril tudi naju, kot priči njegove nesreče. Potem je spet nadaljeval v slušalko: »Ali nisem otroku kupil kolesa, pa nisem imel od kod vzeti? Vse sem opustil, naokoli hodim kot zadnji človek na svetu (in nama pri tem pokazal rokave puloverja, kot bi bila midva ženska, s katero je govoril), pulover, ki ga imam na sebi, ima tako veliko luknjo, da bi lahko vanjo vtaknil prst. Pet posojil sem že vzal pri banki. Pet, drugega za drugim! Da si

ne bi mislila, da bom vzel še enega! Ne morem več! S čim naj jamčim? S svojo kožo? Policijsko plačo? Tvoja usta so vreča brez dna, še v grob me boš spravila. Enkrat mi že povej, koliko bi rada, da bo tudi meni jasno.«

Tip z rdečo rutico je še naprej poslušal glas v slušalki, potem je znova zarjovel in naju pogledal v oči: »Ne, ne in ne! Ne in pika! Pusti me, ker imam delo. Se bova doma pogovorila, samo vedi, da je to moj zadnji ...«

»Evo, spet je ona prekinila,« nama je rekel, ves rdeč od sramu, in vrgel slušalko na vilice.

4.

»Gospod je moj sodelavec, poročnik Văcărescu,« nama je v zadregi rekel major. »Trenutno teče postopek reorganizacije, zato tukaj vlada zmeda. Kot sem vama rekel, smo zaenkrat trije, prihodnji teden naj bi prišla še dva ... Drugi major je na terenu ... Povejta mi, kakšne težave imata.«

Ioana je drznejša od mene in me po navadi reši muk pogovora z neznanci. Telefonsko slušalko dviguje samo ona. Ona je tista, ki sklanja glavo k okencem vseh sort in razlaga. Celó ko se grem strič, ona razloži frizerju, kako naj me ostriže, kot bi še vedno živel pri mami v Ciufulici. Tudi tokrat je ona odprla usta in že desetič zapored pričela razlagati, kaj se nama je zgodilo, dokler je ni nepričakovano prekinil trebušasti tip, ki se je nervozno sprehajal od enega okna do drugega.

»Moja žena, ljubi bog. Pa še reci, da nimajo prav tisti, ki pravijo, da ženska ni človek (je pogledal Ioano), vsaj nekatere od njih ... Zobe si popravlja, prav zdaj ji je to padlo na pamet. In kar vse naenkrat, da bi me spravila ob pamet. Razumem, da greš k zobozdravniku in ti naredi eno krono, en mostiček na leto, en poseg ... Ona pa kar cela usta naenkrat? In to pri privatniku? Ki ve, koliko imava pod palcem! Že dve leti jemljem eno posojilo za drugim. Ali se vam sanja, koliko sem do zdaj zmetal v njena usta, približno?«

»No,« je rekla Ioana, vsa prestrašena zaradi števil, ki so neizbežno sledile, »saj se splača, da boste imeli lepo ženo ...«

»Lepo! Lepo že, toda ... Ljubi bog, kako naj vzamem še šesti kredit? Saj me bodo vrgli s policije, če izvejo ... Kakorkoli že, vsak zase najbolje ve ... Povejte, povejte mi, kaj se je zgodilo.«

»Takole je bilo,« sva že rutinsko razlagala. »Iz Danske sva prejela pismo in sumiva, da bi lahko vsebovalo antraks. Najprej sva ga nameravala vreči stran, potem pa sva pomislila, da bi ...«

»Kje je kuverta?« naju je prekinil Văcărescu, ki ni bil več tako zaripel.

Iz platnene torbe sem vzel vrečko knjigarne Humanitas, ki je bila po dolgem in počez polepljena s prozornim lepilnim trakom, in začel počasi odstranjevati trak z vogalov. Obžaloval sem, da sem rokavice lahkomišelnostno vrgel v jašek za smeti. Prsti so me pekli kot še nikoli.

»Gospod, če se bomo tako obotavljali, nas bo ujela noč,« je rekel prav nič zaupanja vreden policist z rdečo rutico okrog vratu. »Potrebujemo pomoč strokovnjaka.«

Potem je pograbil vrečko, odstranil trakove selotejpa in vanjo vtaknil roko do komolca. Ko jo je vzel ven in je na veliko, zmečkano, mokro kuverto padla svetloba, ki je prihajala skozi okna, se je skozi porozno površino na vse strani razširil oblaček prahu, pa naj je bil to privid ali ne. Antraks! Bedak nam jo je zagodel! Sebe je spravil v nesrečo in uničil tudi naju. Pogledal sem Ioano. Očitno je zadrževala dih. Tudi

jaz sem storil enako, dokler nisem začutil, da postajam zelen. Niti starosti Nichite Stănescuja³ nisem dosegel, sem si rekel z bolečino v glasu. Koliko mojstrov in ne bo nikoli napisanih!

Midva in oba policista smo stali okrog iste mizice in buljili v kuverto, s prednjo stranjo obrnjeno navzgor. Bila je zajetna in popackana z belo, črno in rdečo pasto. Văcărescu je nameraval tudi pri kuverti ponoviti enak radikalni postopek kot pri torbi, a ga je Ghilduș, ki je bil modrejši, ustavil:

»Čakaj malo, to je *corpus delicti*. Poglejmo. Hm, videti je, da so listi ...«

»Poglejte tu spodaj, ali se vam ne zdi, da je to vrečka in nekaj v njej? Kaj pa vem,« sem držal kazalec dobrih nekaj centimetrov stran od ovojnice.

Tudi Văcărescu se je je dotaknil. Oba sta tako strastno otipavala veliko kuverto, da se je ta pod njunimi prsti vidno stanjšala. V zimskem mraku se je oblak večal in preplaval pisarno.

»Hej, lahko bi bil Kakšna reč! ... Kakšne izbovine ... Poglej tukaj Tukaj poglej ...«

Tako je najverjetneje Aladin v svoji jami podrgnil čudežno svetilko. Kakšen duh se bo iz vogala kuverte tokrat prikazal nam?

»Če samo pomisliš, kakšno orodje imamo,« je žalostno rekel major, dvignil kuverto in si jo ogledal pri svetlobi. »Najboljše za tovrstne primere, dobili smo

3 Nichita Stănescu (1933–1983), med Romuni zelo priljubljen pesnik, dobitnik nagrade zlati venec makedonskega pesniškega festivala *Struški večeri poezije*.

ga naravnost iz Amerike, vendar embalaže še vedno nismo odprli, ker smo v procesu reorganizacije, tu vlada zmešnjava ... Imamo posebne plastične vreče za vzorce, natančne tehtnice, ki stehtajo vsako molekulo, in tudi ... kako se že reče, Costică? Merilnike sevanja ... Sevanje tudi spada v naše področje. Ja, vse to je v skladišču ...«

»Še za pse jima povej,« je dodal poročnik Constantin Văcărescu, v pogovoru sva namreč izvedela njegovo polno ime in priimek.

»Tudi pse imamo, majorje, polkovnike (saj vesta, da imajo tudi oni čine, kajne?), strokovnjake za nevarne snovi. Kakšen nos imajo! Če bi bil tu Zidane, bi takoj vedeli, kaj je v kuverti, sploh ne bi rabili laboratorija.«

»Zidane je pa res car, koliko nagrad je dobil v življenju ... Pravi polkovnik. Ekstra pameten. Tako pač je, v tem trenutku še psov nimamo, ne smem povedati, kje so.«

Hitro sta se spogledala. Očitno jima je bilo zelo žal, da nista mogla povedati vsega, kar sta vedela.

»To je skrivnost. Nekje v bližini meje ...«

»V Nădlacu,« ga je dopolnil Costică, vendar ga je šef ošinil s pogledom.

»Niti besedice več!« Potem je vzravnal hrbet, z dlanjo močno udaril po kuverti in z mirnim glasom svetovljana rekel: »Pa se lotimo dela. Kako sta rekla, da vama je ime?«

5.

»Cărtărescu,« sem mu odgovoril in se naredil čisto majhnega.

Vedno občutim grozo, ko povem svoje ime. Tudi takšni so, ki me po videzu ne poznajo, ker nisem tako zelo priljubljen, a se po navadi na pošti ali ko plačujem račun za elektriko ali bogve kje v vrsti najde kdo, ki me vpraša: »Ste pisatelj?« In takrat si moram nadeti najskromnejši nasmešek zadovoljstva, ki ga premorem, in s pogledom v tla izgubljeno odgovoriti: »Hm, ja,« ker bi se drugače zdelo, da se delam norca in izzivam tiste, ki buljijo vame in so tudi sami pisatelji. Kakšne trikrat me je bilo dovolj v hlačah, da sem dekletu, ki je prisopihalo do mene in me prosilo za avtogram, rekel: »Oprostite, mislim, da ste me z nekom zamenjali.« Ali pa še huje: »Kako ste rekli, Cărtărescu? Kdo pa je ta?« In vsakič sem to obžaloval. Na policiji pa mi je takoj postalo jasno, da tokrat ni tako. Fanta nista bila v književnosti prav nič podkovana. Tudi če bi rekel Cioran, Noica⁴ ali Breban,⁵ bi ostala enako ravnodušna.

»Cărtărescu in kako še?«

»Mircea.«

»Veste kaj? Napišite izjavo, v kateri boste opisali, kaj vse se vam je zgodilo. Costică, daj gospodu list

4 Constantin Noica (1909–1987), romunski filozof, esejist in pesnik.

5 Nicolae Breban (1934), romunski romanopisec.

papirja in prinesi starejši vzorec, da bo gospod vedel, kako naj piše. Jaz moram iti, Bercea me čaka.«

Vstala sva od mize, se rokovala z majorjem Ghildušem, ki je po svoji navadi izginil kot kafra, in bila prepuščena Văcărescuju v milost in nemilost. Dobra se je že stemnilo, da so se površine miz in stolov v pisarni proti oknu komaj videle. Ni bilo videti, da je Văcărescu to opazil. Še naprej je delal in se ubadal s svojimi težavami, ženinimi usti. Na koncu sem vstal in prižgal luč.

»Poglejte, takole bova naredila,« je rekel poročnik in si razrahljal ruto okrog vratu. »Vi boste govorili, jaz pa bom zapisoval. Povejte mi eno stvar naenkrat in jaz vam bom povedal, kaj napišite. Za pisanje rabiš izkušnje, tega ne znajo vsi kot nogomet. Na začetku človek ne ve, kaj bi rekel. Če hitiš in mu takoj rečeš, naj napiše izjavo, začne brskati na sredini kupa, kot kura: ‚Hodil sem po ulici, ko je nekdo pristopil in ne vem, kaj, ne vem, kaj ...‘ Cela godlja, da ničesar ne razumeš. Moraš iti po vrsti. Podpisani ta in ta, stanujoč, istovetnost na podlagi osebne izkaznice. Dajte, napišite. Podpiisani (kakor vam je ime, torej), stanujoooč ... Tu napišete, kje živite, ulico, hišno številko, občino ... Osebna izkaznica, EMŠO (jo znate na pamet?) ... Dobro. Zdaj pa se lotiva zgodbe. Pišite. Kdaj ste že rekli, da ste prejeli pismo?«

»Danes zjutraj.«

»Dobro. Zjutraj tega in tega dne ... Ste bili doma?«

»Ja.«

»... ko sem se nahajal na naslovu svojega prebivališča ... In kaj se je potem zgodilo?«

»Zazvonil je telefon.«

»Sem bil s strani tajnice revije obveščen ...«

»Katere revije?«

»*Lettre Internationale*.«

»Kako?« naju je sumničavo pogledal Văcărescu.
»Ne mešaj hrušk in jabolk. Sprašujem te o naši, romunski reviji, od koder so te poklicali, ne tisti iz Danske.«

»Enako ime ima.«

»Kako, enako?«

»Ja, *Lettre Internationale* ...«

Mar se delava norca iz njega? Nikakor ne, sem mu brž zatrdil. *Lettre Internationale* je revija, ki jo z istim imenom izdajajo v več evropskih državah, med drugim tudi v Romuniji in na Danskem. »Zakaj potemtakem imena niso prevedli v romunščino, da bi lahko vsi razumeli, ne pa da greš ponjo v kiosk in se ti pri tem zapleta jezik, da prodajalka ne ve, kaj naj ti prinese?« »To je njihova stvar,« sem mu odgovoril. Potem naju je Văcărescu zdolgočaseno pogledal, kot bi ovca pojedla volka.

»Dobro, potem napiši tako, kot si rekel.« Ne da bi vedel, kdaj, sva prešla na ti, kot govorijo v delavskih predmestjih: »Gospodična, ste sami ali te spremlja mama?«

Celo uro sem se potil med pisanjem dotične izjave. Rezultat je bil naravnost halucinanten. Tako togega jezika, toliko glagolnikov, nedoločnikov, perifraz in pretrganih stavkov ne najdeš niti v partijskih dokumentih. Ne vem, čemu je bila kuverta ves čas omenjana (očitno bolj plemenito) kot »ovojnica«, stvari so

bili »zapisane« »transverzalno in longitudinalno«, in ne prečno in podolžno, z večbarvnim »nalivnikom«, in ne kemičnim svinčnikom. In tako dalje in tako dalje na treh drobno popisanih listih, da sem začutil bolečine v zapestju. Ves čas sem bil roka, ki je izvrševala, Văcărescu pa pamet, ki je ukazovala. Văcărescu je bil neizmerno srečen. Z nežnimi gibi nosečnice se je gladil po trebuhu.

»Na koncu bi se lahko reklo, da sva jo skupaj napisala do konca, čeprav sem samo lonček pristavil, kakor pravijo. Samo še eno težavico imava, prebrati jo mora tudi polkovnik. Gospod polkovnik Plopeanu, morda sta že slišala zanj, eminenca, prejšnji teden je bil na televizijskem kanalu 7 ABC. Počakajta tukaj, jaz pa stopim do gospodove pisarne. Takoj bom nazaj.«

Zdelo se je, da na tistih hodnikih čas ne teče ali pa teče počasneje kot običajno. Văcărescujev takoj je trajal celo večnost. Spet sva dala v zobe nekaj prijateljev, razvrščala literate v kategorije in snovala prvih trideset let prihodnosti najinega otroka. Zunaj je bila že trda tema. Midva, ki sva v življenju policijsko postajo obiskala le, če sva morala zamenjati osebno izkaznico, pa kar nisva mogla verjeti, da sva ves dan preživela na sedežu policije. V oranžni svetlobi neonske luči, ki se je videla skozi okno, je začel naletavati sneg. Že sva se začela spraševati, ali bodo v tisti puščavi za nama ostale le kosti, ko sva na hodniku naenkrat zaslišala hitre korake (zdelo se je, da so se zapletali), potem so vrata dramatično udarila ob steno in pred nama se je znašel poročnik, bolj rdeč

od svoje rute, prepoten, z izrazom obupa na licih, in nama pred nosom pomahal s svežnjem listov, na katerih je bila izjava.

»Nesreča pa taka,« je zasopel. »Rekel je, da jo moramo napisati še enkrat.«

6.

... In spet od začetka, po drugem modelu, prav nič boljšem od prvega, kot v vojski, ko smo se morali vsakič, ko je prišel drug častnik, na novo učiti paradni korak. Okrog sedmih zvečer je bilo nared drugo poročilo, ki ga je Văcărescu (za prijatelje Costică) spet odnesel v preverjanje slavnemu polkovniku Plopeanuju. »Ko bi ga le sprejel,« sva prosila boga s tistimi malo močmi, kolikor nama jih je še ostalo.

Bila sva popolnoma izmučena, sestradana in razburjena, kot bi se znašla sredi sanj, v katerih so naju napadli z antraksom in sva morala ves dan preživeti na policijskih hodnikih in v pisarnah, v spremstvu prikazni, podobnih govorečim gosenicam ali mački režalki iz *Alice v čudežni deželi*. Tokrat se je poročnik vrnil zmagoslavno, z dokumentom, ki ga je ožigosala slavna roka slavnega policista s Tele 7 ABC. Končno so nama dovolili, da ustanovo zapustiva in se vrneva domov. Kuverto je pobral z mize in jo dal v drugo, še starejšo in bolj oguljeno, z kdove koliko naslovi, odločno prečrtanimi s kemičnim svinčnikom, si jo dal pod pazduho in nama ponudil roko:

»Ko dobimo rezultate iz laboratorija, vaju bomo poklicali. Za zdaj pa se vama opravičujemo, vesta, smo v procesu reorganizacije, še nekaj sodelavcev bi morali dobiti, tako da ... Če bi imeli instrumente, hermetične vrečke in pse, bi bila zadeva rešena v desetih sekundah, prisežem. Pa imamo vedno smolo ...

Prav zdaj se je moralo to zgoditi, kar je stroga tajnost, v Näd...«

»Nič ne de, nič ne de, zelo sva vam hvaležna,« sva ga v en glas prekinila, da ne bi izvedela še drugih njegovih službenih in domačih skrivnosti (o ženinih ustih, posojilih ...). »Pričakujeva vaš klic.«

Odšla sva pomirjena. Storila sva, kar se je dalo. Zaradi najine nepazljivosti ne bo nihče umrl. Interpol se bo moral lotiti odkrivanja mednarodnega zločinca, ki nama je (vsaj za en dan) spremenil življenje. Navkljub utrujenosti sva se drsala po zaledenelih pločnikih, se hihitala in kepala. Doma sva porabila vse tedenske rezerve iz hladilnika in se v posteljo odpravila z mislijo na antraks, da bi o njem tudi sanjala.

Okrog sedmih naju je zbudil telefonski klic.

»Halo, maestro Cărtărescu?«

Kadar slišim ta izraz, pobesnim, še posebej ob nespodobni uri.

»Želite?«

»Maestro, bil sem vaš študent in ne vem, ali vam moj priimek kaj pove ...«

»Kaj bi pa rad? Ali veš, koliko je ura?«

»Iskreno se vam opravičujem, saj veste, takšen je poklic ... Zaposlen sem pri časopisu *Glas*. Govori se, da ste dobili pismo z antraksom ... Prosil bi vas, da nam na kratko razkrijete ...«

Čudovito! Včeraj sem bil ves dan zunaj, z nikomer nisem govoril. Celo mobilni telefon sem izklopil. Niti najini najbližji prijatelji niso ničesar vedeli. Zaboga, ali novinarji spiyo na policiji? Ali s policijo v postelji? Namrščen sem »razkrivanje« zavrnil, izklopil telefon

in se takoj vrnil v posteljo. Potem sem si ves dan zamišljal najrazličnejše scenarije zgodbe, ki me je pogoltnila v svoj pošastni trebuh. V najboljšem primeru so v laboratoriju v prašku našli strašne klice, ki so jih uničili in potem sprožili mednarodno preiskavo. Hudobnega Danca so prijeli in spravili za rešetke, preden bi lahko znova napadel. Toda ne smemo pozabiti, da smo v Romuniji. Zakaj pa bi morali biti laboratoriji profesionalnejši od fantov v kavbojkah, s katerimi imava opravka? Ali tudi laborant meče denar v usta svoje žene? Ali tudi pri njih poteka reorganizacija? Kaj, če so njihovi psi prehlajeni ali imajo klope ali bogve kaj? Z nevarnimi stvarmi je treba ravnati pazljivo, pod zračnim tokom. Če bi kak bedak obrnil ventilator, ali bi v tem primeru skozi zračnik laboratorija na plano prodril oblak antraksa, velik kot jedrska goba, in prekril celo mesto? Zamišljal sem si na milijone mrtvih v četrlih Militari ali Balta Albă, celo v primestnih vaseh ... In za vse to sem kriv jaz. Poleg Džingiskana, Stalina, Hitlerja in Pola Pota se bom tudi jaz zapisal v zgodovino. Ko bo beseda nanesla na Romunijo, tujci ne bodo več govorili »Yes, Hagi, Nadia, Ceaușescu«, ampak »Yes, we know Cărtărescu ...« V žilah mi je zaledenela kri.

Zvečer sem se lotil branja spletnih novic in kot vedno nisem mogel verjeti svojim očem. Bilo jih je nešteto, kot bi jih razmnoževal z indigom, in med seboj so se razlikovale samo po naslovih. *Znanemu pisatelju grozili z antraksom. Avtor Orbitorja prejel antraks.* Moja fotografija, ki jo je kdove kdo naredil ob kdove kateri priložnosti, na kateri sem imel hudoben pogled

Vlada Țepeșa,⁶ je spremljala vse članke in verjetno so manj pozorni bralci mislili, da sem jaz raztrosil antraks po celi četrti ... Tudi takratni predsednik Društva pisateljev je podal kratko izjavo, v kateri je bilo mogoče razbrati nekakšno obžalovanje, da ni sam prej pomislil, da se me znebi na takšen način. Nekdo se je tega spomnil pred njim. Tudi sam sem svojemu bivšemu študentu in nekim novinarjem dal kratko izjavo, verjetno v snu. Od nemočnega besa sem bil ves penast: »Tožil jih bom, poslal jih bom nekam ... kdo jih je učil novinarstva?«

Naslednji dan so mi nad glavo viseli tudi moji prijatelji, ne da bi prišli k meni, saj nikoli ne veš ... Raje so govorili po telefonu, ker je bilo konec koncev tako bolj zdravo. Dali so mi kopico uporabnih nasvetov, še posebej, če sem prehlajen. Najbolje bi bilo, da grem v bolnišnico Fundeni, tam imajo najmodernejši oddelek za oživiljanje v državi, da so o tem pisali tudi časopisi. Na fakulteti mi nek kolega ni hotel seči v ponujeno roko. »Živijo, živijo,« mi je rekel in jo popihal z roko na hrbtu, ker v prstne blazinice lahko prodre cela tona antraksa, če ga znaš pravilno razporediti. Z eno besedo, po dolgem obdobju literarnega mraka (kaj pa danes sploh še pomeni književnost?) sem bil končno v središču pozornosti.

6 Vlaški knez, po katerem je nastal lik Drakule.